

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om børne- og ungdomsforsorg.

(Lovforslaget (nr. 70) findes i tillæg A. sp. 617, fremsættelsen i tidenden sp. 1888).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Astrid Skjoldbo: Måske er børneforsorgsloven i højere grad end nogen anden form for sociallovgivning for mange almindelige mennesker et lukket land, som de har meget lidt kendskab til. Deres opfattelse er præget af forfatteres, digteres og andres opgør med den ånd, der herskede på tidligere tiders børne- og opdragelseshjem. Endnu betragtes børneværnet mange steder med mistro og skepsis som den institution, der tager børnene fra deres forældre og anbringer dem på anstalter, som de bare bliver værre af at være på. Sådanne udtalelser hører man stadig.

Siden socialreformen af 1933, der ændrede værgerådene til børneværn og opdragelsesanstalterne til børne- og opdragelseshjem, har udviklingen inden for dette område gået ud på at helbrede eller hjælpe mere end at straffe og bestemme.

Den nye lovgivning, vi i dag skal behandle, er i endnu højere grad end tidligere lovrevisioner udtryk for denne tendens: at tilbyde, vejlede, råde og først i sidste instans at pålægge og beslutte. Den samme tendens kan man naturligvis spore i alt andet arbejde med børn og unge. Den meget autoritære opdragelse rundt om i hjemmene er ikke almindelig mere; den hårde disciplin i skolerne erstattes med psykologisk og pædagogisk omsorg for børnene. Det er det større kendskab, vi nu har til børnenes mentalitet, til de normale afvigelser og til de mere sygelige afvigelser, der først skal have æren for de mange humane fremskridt. Børnepsykologien og børnepsykiatrien er gået i spidsen og har nedbrudt mange fordomme og fejle forestillinger vedrørende børns og unges reaktioner på forskellige områder.

Vi har i de større byer i dette land den mindste ungdomskriminalitet i sammenligning med andre landes storbyer. I Tyskland er de „halbstarken“ og i Sverige „raggarne“ et langt større ungdomsproblem end det,

vi kender til. En hel del af æren herfor tror jeg bestemt må tilskrives vore forebyggende børne- og ungdomsinstitutioner, ikke mindst vore ungdomsklubber.

Der har forud for dette lovforslags fremsættelse og i det hele taget gennem mange år været ført diskussion om, hvorvidt arbejdet i børne- og ungdomsværnene burde overgå til særlig sagkyndige på dette område: socialrådgivere, psykologer, pædagoger, læger o.s.v.; egentlig forstår man godt, at den slags synspunkter kan opstå, og de deles sikkert af en del mennesker. Hverken børnepsykologien, læren om børnenes almindelige sjæleliv, eller børnepsykiatrien, læren om de sygelige afvigelser, kan man forudsætte kendt af alle almindelige mennesker. Vi kan naturligvis nemt blive enige om, at man har brug for sagkundskaben; uenigheden opstår først, når det skal afgøres, hvor i behandlingen af barnet eller den unge sagkundskaben skal træde ind. Skal det være på det undersøgende stadium af en sag, eller skal det være, når der skal træffes beslutninger om de foranstaltninger, der skal iværksættes?

Om lovforslagets stilling hertil kan det i almindelighed siges; at det stort set bibeholder den hidtidige opbygning: socialministeriet som øverste myndighed, direktoratet for børne- og ungdomsforsorg som tilsynsførende og vejledende myndighed, landsnævnet som klageinstans. Derimod foreslås det, at de to hidtidige navn, det økonomiske og det pædagogiske, slås sammen til ét. Det synes jeg er udmærket; jeg har altid ment, at det må være meget svært at skille de to opgaver, den økonomiske og den pædagogiske; de må altid overlappe hinanden, synes jeg. Der sker dog den ændring, at amternes behandling af ankesager foreslås henlagt til landsnævnet.

Men lovforslaget bryder i øvrigt ikke med den linje, der hidtil har rådet inden for børnelovgivningen på dette område, nemlig den, at ansvaret ligger hos de folkevalgte børneværn. Der er dog kommet en lille kile ind, idet § 15 indfører som en helt ny bestemmelse, at i de sager, der kræver dommerens tilstedeværelse, skal børneværnet tiltrædes af en af socialministeriet tilforordnet pædagogisk-psykologisk konsulent. Der er dog givet socialministe-

[Astrid Skjoldbo.]

riet mulighed for dispensation på den måde, at de kommuner, der på anden måde har sikret børne- og ungdomsværnet fornøden psykologisk bistand, kan holdes udenfor. Jeg tror, at denne bestemmelse vil afføde megen diskussion, ikke mindst fordi § 17 siger, at såfremt dommeren og psykologen — af hvilke ingen har stemmeret — har afvigende synspunkter, skal deres bemærkninger tilføres børneværnsprotokolten og en udskrift snarest sendes til landsnævnet. Mon ikke denne bestemmelse i praksis vil medføre, at disse tilforordnede synspunkter får en langt større indflydelse på afgørelsen, end det er tilsigtet og rimeligt?

Naturligvis finder jeg det rimeligt, at man benytter sig af den sagkundskab, man kan få; men jeg kan ikke se bedre, end at sagkundskaben rettest hører hjemme på det forberedende stadium, ved sagens undersøgelse; ved den endelige afgørelse synes jeg ikke den har ret megen værdi. Egentlig ville jeg have foretrukket, at det hele havde været omvendt; at der havde været en bestemmelse, der sagde, at i kommuner, der ikke på anden måde har sikret sig pædagogisk-psykologisk vejledning, tiltrædes børneværnet ved dets møder af en pædagogisk-psykologisk konsulent. Men det kan jo være, at vi under forhandlingerne kan blive overbevist om det rigtige i den foreslåede bestemmelse.

Børneforsorgen har i dette lovforslag fået en slags formålsparagraf, som omfatter både § 1 og § 2. I § 2 hedder det således, at børne- og ungdomsværnet i samarbejde med andre institutioner og foreninger skal føre tilsyn med de forhold, hvorunder børn og unge i kommunen lever, skal støtte forældrene med hensyn til børnenes opdragelse og pleje, yde hjælp til børn og unge, der trænger til støtte, og sikre tilstedeværelsen af fornødne daginstitutioner og social-pædagogiske fritidsforanstaltninger.

Det er store opgaver, der lægges på de lokale børneværn. Jeg synes, det er udmærket, at der i lovforslaget først og stærkest peges på det positive arbejde, og at man rundt om i kommunerne har et organ, der i første række har ansvaret for børnenes og de unges trivsel og velfærd. Men det kan måske give mere uenighed i kommunerne,

at der sidder et udvalg, som ganske vist er valgt af kommunalbestyrelsen, men hvoraf kun et enkelt medlem behøver at være kommunalbestyrelsesmedlem, et organ, som har store administrative beføjelser, kan beslutte afholdelse af måske ret store økonomiske midler, som kommunalbestyrelsen ikke har megen indflydelse på.

Som noget helt nyt i loven indføres en pligt for kommunerne til at oprette og tilbyde familierådgivning til familier, som i særlig grad må antages at trænge til vejledning og støtte. Denne bestemmelse, der måske nok kan blive lidt vanskelig for mindre kommuner at gennemføre, medmindre der indføres fællesordninger — som det også foreslås — må ses i sammenhæng med, at man foreslår store dele af det nuværende obligatoriske børnetilsyn ophævet; og det hilser jeg med glæde.

Den nuværende ordning, hvorefter børn under 7 år, født uden for ægteskab, og børn, hvortil der af det offentlige ydes forskudsvis betaling af børnebidraget, skal undergives tilsyn, er urimelig, synes jeg. Desuden er der tilsyn med plejebørn, for hvilke der modtages betaling, og det ønsker man at fastholde, medens de to førstnævnte grupper ikke mere skal have obligatorisk tilsyn. Det synes jeg er en retfærdighedshandling, og jeg synes heller ikke, dette tilsyn er særlig påkrævet. Børn født uden for ægteskab findes i alle samfundslag i dag, og moderen føler det ofte som en slags diskriminering, at hun ud over de vanskeligheder, hun i forvejen har, også skal have tilsyn med, om barnet passes forsvarligt. Dette gælder måske i endnu højere grad den fraskilte eller fraseparerede moder. Fordi faderen er forsømmelig med betalingen af sit bidrag, skal hun have tilsyn med, om de penge, det offentlige udlægger forskudsvis for faderen, nu også bruges til barnets bedste.

Når jeg ikke synes, det er særlig påkrævet, hænger det også sammen med, at næsten alle spædbørn i de kommuner, der har sundhedsplejerskeordning, har tilsyn af særlig kvalificeret art, og om nogle år skal jo alle kommuner have en sådan ordning. Sundhedsplejersker har let ved at indberette, om der også ud over det første år tiltrænges råd og vejledning til moderen. I større kommuner er en stor del af småbørnene under skolealderen fra enlige mødre anbragt

[Astrid Skjoldbo.]

på institutioner, og der er vel intet sted, man har en så god føling med barnets hjemlige forhold som netop i en børnehave eller vuggestue, hvor en af forældrene eller måske ældre søskende hver dag bringer og henter barnet. Det er i hvert fald min erfaring, at man fra børnehaverne får de bedste udtalelser vedrørende småbørnene og deres hjemlige forhold.

Den begrundelse, man hidtil har haft for disse tilsyn, nemlig at det skal påses, at pengene bruges til barnets tarv, har jo ikke megen værdi i dag, al den stund de 100 kr., som bidraget andrager, simpelt hen går til betaling for barnets ophold i en børnehave. Det koster normalt omkring 22-26 kr. om ugen, og så er de 100 kr. gået. Hvorfra de $\frac{3}{5}$ af omkostningerne ved barnets underhold, som faderens bidrag efter loven skal udgøre, så skal komme fra, ved jeg ikke. Kommer barnet først i skole, er såvel lærere som skolelærer og sundhedsplejersker vel i stand til at påse, om barnet passes forsvarligt.

Der er således kontrol nok med, at børn fra disse to grupper passes forsvarligt. I øvrigt synes jeg, det ville være hensigtsmæssigt og rimeligt, om der var et snævrere samarbejde mellem de institutioner — ikke mindst mellem skolenævn og børneværn — der tager sig af børnene rundt om i kommunerne.

Som erstatning for det obligatoriske tilsyn foreslås der altså nu pligt for børneværnene til at etablere familierådgivning. Det skal være frivilligt for familierne, om de vil modtage denne hjælp, og det forudsættes, at denne rådgivning gives af folk, der har særlige forudsætninger derfor.

Hele spørgsmålet om denne familierådgivning er noget centralt i dette lovforslag. Det er ikke blot det enkelte barn, man må hjælpe; det er det miljø, hvori barnet til daglig lever, familien, hjemmet, der skal rådes, hjælpes og vejledes. Alle, der har med dette arbejde at gøre, ved vist, at i langt de fleste tilfælde er det ikke barnet alene, der er noget galt med; forholdene i hjemmet spiller næsten altid ind. I det område, jeg kender bedst — det drejer sig om København, hvor jeg har siddet i børneværnet i mere end 30 år — ved jeg, at det normalt er sådan.

Vedrørende de forebyggende institutioner foreslås, at de i fremtiden benævnes daginstitutioner, og det skal jeg ikke have noget at indvende imod.

Det første led i disse daginstitutioner er vuggestuerne for de helt små op til 2-3 år. Der er meget stor pladsmangel i disse institutioner, mest vel fordi der har været en bevidst tendens til ikke at oprette flere vuggestuer end højst nødvendigt. Det ganske lille barn hører hjemme hos sin moder i den udstrækning, det overhovedet lader sig gøre, både af sundhedsmæssige og psykologiske grunde. Der er i alt i hele landet kun godt 4.600 vuggestuepladser, og presset på dem er meget stort. Der er en venteliste på godt 5.000 børn. Det er på denne baggrund, man skal se bestemmelsen om, at private dagplejer kan anerkendes som tilskudsberettigede led i en vuggestues, en børnehaves eller et fritidshjems virksomhed. Det er et resultat af mødrehjælps banebrydende arbejde på dette område. Jeg vil dog tro, at det mest bliver de helt små børn, man vil få held til at få anbragt i gode, velundersøgte dagplejer; i hvert fald foretrækker de københavnske mødre så absolut børnehaver for private dagplejer.

Børnehaverne dækker i vore dage ikke blot et socialt behov, de er også pædagogiske institutioner, der på mange måder søger at dække børnenes opdragelsesmæssige og psykologiske behov. Børnehaven skal og bør naturligvis ikke erstatte forældrehjemmet, men bør være et godt supplement til barnets hjem. Det ligger ikke i vor magt at afgøre, om moderens plads er i hjemmet eller ude i virksomhederne. Vi må dels tage til efterretning, at mange kvinder er ene med deres børn — ca. 50 pct. af vuggestuebørnene og ca. 30 pct. af børnehalebørnene her i København har enlige forældre, og de har slet intet valg — dels må vi tage til efterretning, at vore virksomheder har brug for kvinderne i produktionslivet.

I næsten alle lidt større byer er der stor mangel på disse daginstitutioner, mest vel børnehaver, men der er også et meget stort behov for og mangel på halvdagsbørnehaver for kvinder, der foretrækker deltids- eller korttidsarbejde.

I hele landet er der 35.000 børn i børne-

[Astrid Skjoldbo.]

haver og godt 28.000 på venteliste. Hvorledes børne- og ungdomsværn under disse forhold kan overholde lovens ord om „at sikre tilstedeværelsen af fornødne daginstitutioner“, er lidt svært at se. Børneinstitutionerne skal i fremtiden fortrinsvis modtage børn, der af sociale eller pædagogiske grunde har særligt behov herfor. Denne bestemmelse placerer institutionerne ikke blot som sociale, men også som socialpædagogiske institutioner — et virkeligt fremskridt.

Lovforslaget indeholder nye tilskudsregler, således at der fås fuld refusion af husleje- og andre ejendomsudgifter og den nuværende refusion af resten. Det er en god og retfærdig bestemmelse, synes jeg; den vil medføre, at forældrenes betaling kan blive mere ens i gamle og nye institutioner.

Ud over disse to centrale områder kan også fritidshjem, heldagsskoler, fritidsklubber, ungdomsklubber og legesteder anerkendes som tilskudsberettigede, og heri er der jo intet nyt.

Et stort og vigtigt område inden for lovforslaget vedrører opdragelsen og forsørgelsen af børn uden for deres hjem. Også her gælder det i første række at vejlede, undersøge og hjælpe familierne og de unge og også at give økonomisk hjælp ved forbigående vanskeligheder samt — hvis det er påkrævet og forældrene ønsker det — at anbringe barnet uden for sit hjem. Dette er den frivillige fjernelsesparagraf, der indførtes ved sidste lovrevision. Den er måske ikke blevet benyttet i hele den udstrækning, som man dengang havde tænkt sig; specielt ligger det måske lidt tungt i København på dette område, men forholdene er måske heller ikke så ens, som man er tilbøjelig til at tro.

Den største ændring i afsnittet vedrørende den tvangsmæssige anbringelse uden for forældrehjemmet er bestemmelsen om at udvide aldersgrænsen fra 18 til 21 år, således at børneværnet under særlige omstændigheder kan beslutte, at en ung mellem 18 og 21 år anbringes uden for hjemmet, ligesom det foreslås, at for sorgen for den unge ikke mere ophører ved det fyldte 18. år, men at for sorgen uden videre løber til det 21. år, medmindre det besluttes, at

den ophører forinden, fordi målet skønnes nået. Jeg føler mig ikke helt sikker på, at denne aldersudvidelse er nødvendig eller måske ønskelig. Det 18. år markerer, at den unge er personlig myndig; forældremyndigheden ophører på dette tidspunkt, og vi ved, at de unge i dag bliver tidligere legemligt modne. Vi ved også, at de gifter sig i en stadig yngre alder, og så tror jeg ikke, at de unge vil føle det som en ekstra håndsækning fra samfundets side, at for sorgen nu kan løbe videre til det 21. år. Naturligvis er der mange tilfælde, hvor oplæring, uddannelse og lignende gør det rimeligt at fortsætte for sorgen ud over det 18. år, men der er jo også i dag mulighed for at foretage en forsorgsforlængelse, og det gøres i vid udstrækning. Men måske kan den højtærede socialminister i udvalget fremføre så saglige argumenter, at jeg overbevises om forslaget's rimelighed på dette område.

Et andet vigtigt spørgsmål er forældrenes betaling, medens barnet er anbragt på en institution. Fra min virksomhed i København ved jeg, hvor besværligt dette spørgsmål kan være. Forældrene forstår ikke altid, at de skal betale for deres barn, der måske er anbragt imod deres vilje, og selv om bidragene oftest ikke er særlig store, bevirker de ikke sjældent, at forældrene ønsker barnet hjem, før det er rimeligt og forsvarligt, og det skaber uro om barnet. Det foreslås nu, at børneværnene får adgang til efter frit skøn at fritage forældrene for betaling eller eftergive bidragsgæld. Vi må så håbe, at der skønnes nogenlunde ens fra kommune til kommune, ellers forstår forældrene det da slet ikke.

Det foreslås, at man nu går over til at kalde alle hjem børne- eller ungdomshjem; det er åbenbart svært at finde et navn, der både dækker indholdet og alligevel ikke virker afskrækkende på forældrene og oftiligheden.

Men én ting finder jeg anledning til at nævne: efter mit skøn flytter man stadig for meget rundt med børnene fra det ene hjem til det andet; et barn flyttes måske fra spædbørnshjemmet til børnehjemmet, senere måske til privat pleje, så tilbage til et skolehjem eller måske fredshjem for at ende på et ungdomshjem. Så galt går det naturligvis sjældent, men alt for mange

[Astrid Skjoldbo.]

børn flyttes for tit — til skade for deres sjælelige ligevægt og hele trivsel.

Det ville måske også være rimeligt nu at se lidt nærmere på det straffereglement, der vedtoges i 1953, og at høre lidt om, hvorledes det har virket, og hvorvidt tiden nu er inde til at gå helt bort fra lussinger, som jeg ikke synes rigtig harmonerer med den pædagogisk-psykologiske linje, lovforslaget indeholder.

Af andre ændringer skal lige nævnes, at den såkaldte skulkeparagraf er foreslået slettet. Den bruges meget lidt, og i stedet har man indført som begrundelse for at iværksætte frivillig eller tvungen fjernelse, at barnet eller den unge har vanskeligt ved at tilpasse sig de daglige omgivelser, skolen eller samfundet.

I en sag om fjernelse af et barn på grund af vedholdende skulkeri gik landsretten imod den beslutning, som det pågældende børneværn, det københavnske, havde truffet, og som landsnævnet havde tilsluttet sig. Jeg er enig i den betragtning, at skulkeri sjældent er et isoleret fænomen; det er i langt de fleste tilfælde et symptom på, at der er noget galt med barnets udvikling eller med forholdene i hjemmet. Jeg tror, det var Aude-Hansen, der ved et møde på Krogerup oplyste, at omkring 80 pct. af de unge i ungdomsfængslerne har begyndt deres kriminelle løbebane med at skulke. Andre undersøgelser vedrørende dette spørgsmål viser om ikke slet så store tal, så dog alligevel en tydelig sammenhæng mellem skulkeri og andre former for fejludvikling hos barnet. Formentlig burde ethvert barn, der har skulket mere end et par dage, til skolepsykologisk undersøgelse.

I 1954 vedtoges loven om domstolsprøvelse af børneværnsbeslutninger angående fjernelse af et barn eller en ung eller om nægtelse af hjemgivelse. Havde man på forhånd troet, at mange sager ville gå børneværnene imod, har man måttet ændre anskuelse, for kun i ganske få tilfælde gik landsretten helt eller delvis imod landsnævnets afgørelse — af 100 sager i de sidste 3½ år således kun i 7 sager. Og giver denne adgang til anke befolkningen en større tryghedsfølelse, er det kun godt, at vi fik den.

Lovforslaget går stærkt ind for, at man i videst muligt omfang anbringer børn i

privat pleje fremfor i institution, også hvor det angår vanskelige børn. Det er sikkert et prisværdigt initiativ, og nogle plejehjem bliver der da også fremskaffet; men det er en vanskelig opgave. Folk vil meget gerne have småbørn i pleje med adoption for øje, men over for større børn, som man må indstille sig på at man måske skal af med igen efter kortere eller længere tids forløb, måske flere år, har man en helt anden indstilling. Det er jo også vanskeligt at skulle affinde sig med, at det barn, man har knyttet sig til, skal man en dag helt afbryde forbindelsen med, og § 81, der giver børneværnet adgang til at nedlægge forbud imod, at et barn flyttes fra et godt plejehjem, er jo ikke særlig effektiv. Af de tre sager, som København har tabt ved landsretten, er de to af den art.

Bestemmelsen om udgang som „uopdragelig“ — sådan hedder det ikke mere, men „uimodtagelig for opdragelse“ — har man beholdt, omend med andre ord; det er egentlig lidt trist, at man ikke i stedet kan henvise disse oftest meget vanskelige unge, som det her drejer sig om, til anden forsorg eller behandling. Bare at udskrive dem og lade dem sejle deres egen sø, til politiet eller statshospitalerne må tage af føre en dag, er ligesom en falliterklæring. Men de rådgivningscentre, som nu foreslås oprettet, kan måske med tiden hjælpe på dette forhold. Jeg vil dog udtrykke mit håb om, at børneforsorgen og sindssygevesenet en dag finder sammen i et positivt samarbejde om disse unge.

Der melder sig naturligvis en række mindre spørgsmål ved en lovrevision som denne, spørgsmål, der måske bedst lader sig forhandle i et udvalg. Men generelt vil jeg sige, at denne lov kan blive en fortræffelig ramme om det arbejde, der skal gøres såvel ude i kommunerne som i landsnævn, direktorat og ministerium. Det er en lov om fremskridt og udvikling for de tusinder af børn, den omhandler, en lov, der kan betyde større legemlig og sjælelig sundhed for de mange børn, ikke mindst de vanskeligt og vanskeligst stillede børn i dette land. Jeg takker den højtærede socialminister for lovforslaget.

Søren Andersen: Udgangspunktet for det foreliggende lovforslag er jo en betænkning

[Søren Andersen.]

fra et embedsmandsudvalg, der har arbejdet med henblik på at modernisere loven om børne- og ungdomsforsorg. Denne betænkning har den højtærede minister i al almindelighed fulgt, lige så vel som det nye lovforslag i hovedsagen bygger på samme principper som den nugældende lov, men loven er jo skrevet helt om, så der foreligger et ret betydeligt arbejde fra udvalget.

Lovens formål er at sikre, at børn vokser op under forhold, der sikrer en sund sjælelig og legemlig udvikling, og dette varetages med børne- og ungdomsværnene ude i kommunerne som de centrale led, der gør deres arbejde i forbindelse med en række lokale organer. Man har døbt dette led „børne- og ungdomsværnet“, fordi man ikke synes, at der er tale om et udvalg; navnet har hidtil været „børneværnsudvalget“, og man finder, at betegnelsen værn dels er bedre, dels bedre dækker arbejdet end den nuværende.

Det foreslås, at børne- og ungdomsværnene skal træffe selvstændige afgørelser om økonomisk støtte og overtage administrationen vedrørende forældrenes betaling. Det er noget nyt. Der er ingen tvivl om, at der heri ligger en betydelig forenkling i forhold til den nuværende togangsbehandling i udvalg og i kommunalbestyrelse, men på den anden side kan det jo ikke nægtes, at man kan have visse principielle betænkeligheder ved, at der her skabes en ny bevillende institution rundt om i vore kommuner.

Der foreslås ingen ændring i det hidtidige udvalgs sammensætning; reglen om dommeres og embedslægers medvirken i visse sager bibeholdes, men det er en kendsgerning, at der i dag er færre og færre af de gammelkendte tilfælde med misrøgt, medens man møder flere og flere tilfælde med psykologiske problemer. Det er grunden til, at lovforslaget vil udbygge den nuværende konsulentordning, som har virket ganske udmærket. Der har jo været større efterspørgsel efter konsulenterne, end de har været i stand til at overkomme. Nu ønsker man ordningen udbygget, så hele landet herigennem dækkes. Man ønsker det bl.a. under hensyn til, at hvor det drejer sig om sværere sager, kan nævnet allerede i selve sagsopstillingen søge støtte for at få de forskellige råd og i det hele taget de

forskellige oplysninger frem fra sociallæger, pædagoger og psykologer. Det foreslås også, at der for de nævnte sagers vedkommende skal tiltræde en pædagogisk eller psykologisk sagkyndig medhjælp. Det er jo i og for sig noget nyt, og man kan godt fælde en lille tåre og sige, at nu rykker man altså embedsmandsstyret lidt nærmere, medens den kommunale islæt svækkes, ikke mindst når man ser, at vel skal disse kyndige ikke have stemmeret, men har de anden opfattelse end det lokale børneværn, skal det protokolleres og meddelelse gives til landsnævnet. Dispensation kan gives for større kommuner, hvor man har sagskundskaben i selve nævnet, men lad mig som hovedpunkt i det alligevel sige, at med den ændring i sammensætningen, der sker, er det vist ikke let at komme uden om det rent sagligt.

I København er børneværnet jo organiseret på en anden måde, idet en stor del af myndigheden er henlagt til magistraten, som dog giver visse beføjelser til udvalg. Disse udvalg er altså bygget op på en anden måde i København. Ifølge lovforslaget er det tanken at harmonisere forholdene en hel del, så at de nævnte udvalg får myndighed i lighed med børne- og ungdomsnævnene i det øvrige land.

Lovforslaget opretholder ankenævnet for børne- og ungdomsforsorg som en administrativ ankeinstans. Fra 1954 har der været hjemmel til at anke til landsnævnet, men dette ankenævn sparer jo vore landsretter for et betydeligt arbejde, idet en meget, meget betydelig procent, 80 pct. og mere, af sagerne forliges her. Man ønsker fristen for ankenævnets behandlingstid sat op fra 1 til 2 måneder, og det er simpelt hen nødvendigt, hvis ikke det skal kræves, at ankenævnets medlemmer alle skal være bosat i København.

Et administrationsudvalg har tidligere holdt på, at visse sager vedrørende børneforsorgen skulle kunne indankes til amtet. Det drejer sig om plejetilladelser, det drejer sig også om bidragspålæggelser og hele indberetningssystemet. Disse sager tænkes nu henlagt til landsnævnet, medens indberetningssystemet ophæves. Jeg tror, at det er rigtigt, for det første fordi amterne ikke besidder børneværnskyndigt personale, og dernæst fordi det drejer sig om så få

[Søren Andersen.]

sager, at der ikke er rimelig mulighed for at få en ensartet behandling frem. Den centrale forvaltning foretages jo i dag i børne- og ungdomsforsorgens økonomiske nævn, pædagogiske nævn, direktoratet for børne- og ungdomsforsorg og landsnævnet. Ministeren foreslår i lovforslaget i modsætning til, hvad embedsmændene har tænkt, at det økonomiske nævn og det pædagogiske nævn skal slås sammen i ét organ, rådet. Efter min opfattelse har de to nævn arbejdet godt, men hvis det kan klares i et enkelt udvalg, i et enkelt råd, så er det jo udtryk for en forenkling. Det er en af de ting, som vi skal tale med den højtærede minister om. Det ses imidlertid ikke helt klart, hvordan den højtærede minister vil sammensætte rådet; også det vil ministeren blive interviewet om.

Ministeren vil lade flere afgørelser foretage i direktoratet og betragter dette som udtryk for en forenkling af administrationen, noget, som jeg tror man må have for øje i en lang række forhold. I øjeblikket er der jo 3 grupper, der er under det tvungne tilsyn: børn under 14 år, der for betaling er anbragt i familie- eller dagpleje, børn født uden for ægteskab, indtil de er 7 år gamle, og børn, til hvis forsørgelse det offentlige betaler bidrag.

Det har imidlertid vist sig, at en tredjedel af kommunerne — flest landkommuner, også enkelte købstadkommuner — ikke har dette tilsyn intakt. I modsætning til udvalget går ministeren ind for at ophæve tilsynet på de sidste to områder, medens det altså skal bibeholdes på det første, børn, der er anbragt i pleje. Jeg vil gerne sige, at jeg principielt er tilhænger af denne ændring: at erstatte tilsynet med en effektiv familierådgivning. Men når jeg har sagt det, har jeg jo alligevel en dyb bekymring for, hvordan man når frem til hjemmene. Der er naturligvis en række muligheder: jordemoder, læge, sygeplejerske, sundhedsplejerske som centrale efterretningsvæsen, men jeg ved da eller mener at vide, at mange børneværnskyndige og mange embedsmænd er bekymrede for, om man kan nå frem med den nye rådgivning. Jeg vil spørge den højtærede minister: har man et forsøgsmateriale at bygge på fra rådgivningsklinikker, fra forsøg i forskellige

byer, eller hvordan agter den højtærede minister at klare problemet?

Med hensyn til anbringelse uden for hjemmet sker der den ændring, at børn ikke i fremtiden kan fjernes alene som følge af skulkeri i skolen, men dette kan meget vel indgå i den almindelige vurdering af forholdene. Jeg synes, det er naturligt, at denne ændring sker, således at man ikke får en sammenblanding af mulkt- og forsorgssystemet.

Af andre ændringer kan nævnes bestemmelsen om unge, der er over 18 år, som i dag ikke kan anbringes under tilsyn. Der ønsker vi altså en ordening, således at de kan anbringes frivilligt, under hensyn til, at der i dag er større ønsker og krav om en videre uddannelse end tidligere. Når lovforslaget her på en række områder bygger på ren frivillighed, synes jeg, det må være naturligt, at der sker denne udbygning af loven. Det sker da også med hensyn til børn over 18 år, der er blevet forældreløse; kan det ske frivilligt, kan anbringelse finde sted uanset alderen. Det er heller ikke meningen, at man i fremtiden i særlig stor udstrækning skal hjemsende barnet med betegnelsen „uopdragelig“, men hjemsende under et vist tilsyn, bestandig klar til råd og hjælp, hvis det ønskes.

Det er i lovens ånd, at anbringelse uden for hjemmet fortrinsvis bør ske i private hjem, i familiepleje. Man søger i lovforslaget at åbne mulighed for, at det kan ske i større udstrækning under en ny form for privat anbringelse i pleje i kontakt med bestående børne- og ungdomshjem. Vi ved ikke, hvor meget det kan komme til at betyde, men da det er almindelig kendt, at der i Sverige er mange flere private anbringelser end i Danmark, kan jeg ikke lade være med at rejse spørgsmålet, hvilke veje man er gået. Jeg tror, det er af stor betydning, at vi drøfter dette forhold.

Med en stigende industrialisering, der gradvis glider over i den fase, hvor både mand og hustru er beskæftiget uden for hjemmet, oplever vi et helt andet og stigende behov for anbringelse uden for hjemmet i de såkaldte daginstitutioner, det nye navn for det, der tidligere er kaldt forebyggende børneforsorgsinstitutioner. Især mødrehjælpen har jo været interesseret i det forhold. Efter den nuværende lovgivning er

[Søren Andersen.]

det jo sådan, at kommunalbestyrelsen har pligt til at sørge for, at der er anbringelsesmuligheder nok, vuggestuer og børnehaver, en pligt, der går over til selve børnenævnet. Men hvad kan det hjælpe, når ønskerne om byggeri er langt større end bevillingerne? Så må det jo faktisk være sådan, at vi stadig sakker agterud. Der må sikkert gøres en ekstraordinær indsats for at komme denne mangel til livs. Ministeren har på en i højeste grad prisværdig måde søgt nye veje frem, men jeg tror ikke, at disse veje er tilstrækkelige, og der er spørgsmål, som vi ønsker nærmere belyst i udvalgsarbejdet.

Vi har en øjeblikkelig mangel på børnehavesteder, der er sat til 14.000-15.000, og kalkulerer med om få år at skulle bruge 30.000 pladser. Det drejer sig her om 600-700 børnehaver, og derfor er jeg glad ved, at man begynder at interessere sig for type-tegninger og standardiseringsprojekter for at billiggøre byggeriet og for i det hele taget at afhjælpe savnet, så vidt det er muligt.

Det var måske også en idé at spekulere på at lade tilskuddene følge børnene i stedet for at lade tilskuddene tilflyde institutionerne. Jeg kommer ind på disse spørgsmål for at få byggeriet fremmet, for at få de private yderligere interesseret i forholdene.

Jeg erkender, at vi i dag står over for et socialt problem, men vi står også over for et arbejdsmarkedsmæssigt problem med hensyn til simpelt hen at få lille Else og lille Peter anbragt under betryggende forhold, så længe både mor og far er på arbejde. Det er ikke sikkert, at det bliver billigere, men vi må undertiden tænke i nye baner for at klare problemerne.

Det foreslås i lovforslaget, at staten i fremtiden betaler plejeomkostninger for børn indtil 16 år mod nu 15 år. Jeg skal ikke rette indvending herimod, tværtimod.

Endelig foreslår man i lovforslagets overgangsbestemmelser hjemstedskommunernes pligt til at betale ophævet efter en 4-årig afviklingsperiode. Det har man ikke turdet

tidligere, og jeg vil i udvalget rejse spørgsmålet, om det kan gå an at gøre det nu.

Det er lovforslagets tendens i det hele taget at lade stat og kommune overtage en større del af betalingen, sådan som vi for et par år siden gjorde for børn anbragt under særforsorgen. Vi anlagde dengang den betragtning, at de pågældende hjem var hårdt nok belastede i forvejen, og den samme betragtning er det naturligt at gøre gældende her — vi møder den også ofte i landsnævnet — at det betyder noget for forældre, at de skal betale for børnene. Jeg skal dog ikke opponere imod, at man ikke tager skridtet fuldt ud; der kan jo være visse hensyn at tilgodese, f. eks. om det er rimeligt, at forældre, der ikke er særlig efterrettelige med at betale, uden videre kan slippe, og om de, der er pålagt familieretlig bidragspligt, også skal slippe.

Jeg skal sluttelig sige, at det foreliggende lovforslag er et hæderligt forsøg på at modernisere loven om børne- og ungdomsforsorg og ganske givet når et betydeligt skridt frem. Jeg har på en række områder på mit partis vegne givet udtryk for andre synspunkter og omtalt spørgsmål, som jeg ønsker prøvet og behandlet i udvalget, og med disse bemærkninger skal jeg på venstres vegne give tilslutning til en velvillig behandling i det udvalg, som måtte blive nedsat.

Vestergaard Poulsen: Til behandlingen af det lovforslag om børne- og ungdomsforsorg, som vi her diskuterer, kan jeg tilsige det konservative folkepartis velvillige medvirken, men jeg vil dog tro, at den påfølgende udvalgsbehandling kan give anledning til visse ændringer i forslaget.

I bemærkningerne til lovforslaget står anført, at socialforskningsinstituttet har beregnet antallet af børn uden for ægteskab under 7 år og børn, til hvis forsørgelse der af det offentlige udbetales bidrag, til ca. 74.000. Vi forstår derfor, at denne lovgivning er meget betydningsfuld, hvad enten man anskuer og vurderer problemerne ud

[Vestergaard Poulsen.]

fra et økonomisk eller ud fra et medmenneskeligt og etisk grundlag. Det komplicerede samfund, vi lever i, har inden for flere områder ikke gjort vilkårene lettere for dem, som i dag er børn og unge. Selv om det store flertal af hjemmene i by og på land fremdeles yder den opvoksende slægt det, vi forstår ved ordet et hjem, viser kendsgerningerne, at en lovgivning af den art, som vi her behandler, fortsat er stærkt påkrævet. Vi skylder børnene og de unge, at de får de bedst mulige vilkår, og en ikke ringe del af den beløbsramme, som forsorgsloven omfatter, kan vel med nogen ret betegnes som vi voksnes bodspenget, fordi vi ikke altid formåede at leve op til det ansvar og de minimumskrav, der må stilles til en moder og fader. Ikke mindst i de store byer kan man tale med om, hvad opløste hjem skaber af problemer for børne- og ungdomsforsorgen.

Jeg vil dog ikke undlade ved denne lejlighed at nævne det påskønnelsesværdige arbejde, som mange inden for børne- og ungdomsforsorgen udfører. Hvad enten man tænker på det forebyggende arbejde i vuggestuer, børnehaver og fritidshjem, eller man tænker på arbejdet ved vore børnehjem og institutioner for børn og unge med adfærdsvanskeligheder, et klientel, som i særlig grad har brug for at fornemme noget af hjemmets atmosfære, så udføres der af en stor kreds af kvinder og mænd et betydningsfuldt og godt arbejde, et arbejde, som kan være meget opslidende, og som ikke altid straks giver de ønskede resultater, ja, det sker endog undertiden, at synlige og gode frugter af arbejdet slet ikke ses. Jeg har ønsket at fremføre disse betragtninger, inden jeg går over til at omtale selve lovforslaget og den betænkning, hvoraf det er fremgået.

I overskuelighed og praktisk opbygning betyder lovforslaget et fremskridt, men til ændringerne i øvrigt har jeg en del kommentarer, såvel spørgende som undertiden kritiske. At antallet af lovforslagets paragraffer er formindsket fra 134 til 115, er kun en fordel. At Steinckes børneværnsudvalg ændres til børne- og ungdomsværn, vil næppe forurolige nogen. At socialudvalgets formand fremdeles skal være medlem, er kun rimeligt, og ligeledes at kommunal-

bestyrelsen vælger værnets medlemmer. Men set med en kommunalmands øjne er det meget betænkeligt, at børne- og ungdomsværnet i stedet for at have indstillingsret til det sociale udvalg efter lovforslaget selv skal kunne træffe beslutning om økonomisk støtte; ligeledes at børne- og ungdomsværnet fra socialudvalget skal overtage administrationen vedrørende forældres betaling til hel eller delvis dækning af udgifterne ved forsorg uden for hjemmet i henhold til børneforsorgsloven.

At det obligatoriske tilsyn med børn uden for ægteskab ifølge lovforslaget bortfalder, hilser vi med tilfredshed, idet man hermed ophæver en forskelsbehandling. Enlige mødres stilling og vilkår er glædeligvis bedret betydeligt. Ligeledes kan vi godtage anbringelsen af børn i privat pleje. Men vi er betænkelige ved det foran nævnte forhold, at børne- og ungdomsværnene selvstændigt skal kunne disponere i økonomisk henseende. Burde reglerne ikke udformes således, at børne- og ungdomsværnet med tilslutning fra det sociale udvalg kan yde hjælp til eller eftergive betaling for ophold på institutionerne? Også andre økonomiske beføjelser, som er tildelt børne- og ungdomsværnet, kan give anledning til omtale.

Spørgsmålet om tilforordning af en pædagogisk-psykologisk konsulent i sager, hvor dommerne skal deltage, er ikke alene kommunerne, men også Dansk Børneværnsforening meget opmærksom på, idet det er en nydannelse, der næppe vil betyde nogen forenkling.

Jeg vil også gerne pege på bestemmelsen i § 58, der omhandler domstolsprøvelse af landsnævnets afgørelse. Ifølge lovforslaget tiltrædes landsretten af en børneforsorgskyndig dommer og en dommer, som er kyndig i ungdomspsykiatri eller psykologi. Vil det ikke være mere rimeligt at beholde den gældende lovs § 86, der tilforordner den psykiatrisk kyndige dommer, som vel dog må forudsættes netop at have de påkrævede kvalifikationer? Har man dårlige erfaringer med den nugældende ordning?

Afsnittet om familierådgivning synes at være lige så løst formuleret, som det område-mæssigt favner vidt, og det er umuligt for kommunerne at overskue udgifterne

[Vestergaard Poulsen.]

hertil, især da det efter lovforslagets §§ 18 og 19 ser ud til at kunne nødvendiggøre oprettelse af et særligt kontor inden for eventuelt flere kommuner. Det samme gælder spørgsmålet om rådgivningscentre. Socialministeren fastsætter regler for centrenes indretning, ledelse og drift og for personalets løn- og pensionsforhold og øvrige ansættelsesvilkår. Ganske vist betaler staten de 90 pct., men hvis der ikke vises megen tilbageholdenhed ved administrationen af disse centre, kan nydannelsen få endog betydelige økonomiske konsekvenser. Den nugældende ordning med statens og kommunernes forholdsmæssige tilskud til driften af vuggestuer, børnehaver og fritidshjem er bortset fra ejendomsudgifterne i det store og hele uforandret, dog at refusionen fremover sker direkte og ikke som nu ad mellemkommunal vej. Kommuner uden disse institutioner vil finde, at der her er handlet retfærdigt.

Det vil føre for vidt at komme ind på alle enkeltheder i lovforslaget. Der bliver derimod punkter nok til udvalgsbehandlingen. Jeg føler mig dog foranlediget til her ved første behandling direkte at omtale den lige nævnte, vigtige ændring af statens refusion til institutionernes ejendomsudgifter. Efter gældende lov dækker staten normalt disse udgifter med 40 pct. og kommunerne med 30 pct.; det gælder institutioner for børn under undervisningspligtig alder. Til institutioner for børn over denne alder yder staten 45 pct. og kommunerne 35 pct., der anvendes til mellemkommunal refusion, medens resten normalt betales af forældrene, undertiden delvis af kommunerne. Efter lovforslaget dækker staten 100 pct. med den motivering, at man dermed udligner udgiftsforskellen mellem de billige gamle og de ofte meget dyre nybygninger.

Det kan ikke mindst for en kommunalmand fra en industriby lyde meget forjættende, men mon der alligevel ikke vil være god grund til at overveje denne del af forslaget endnu en gang? Jeg er alvorlig bange for, at det vil betyde dyrere byggeri og dermed højere udgifter for skatteyderne. Byggeprisernes størrelse aftager normalt i takt med afstanden fra København. I Vestjylland går der rygter om, at der i København er opført eller projekteret en vugge-

stue normeret til 90 børn, og bygningernes anskaffelsespris skal beløbe sig til ca. 3 mill. kr. Det vil sige, at hver plads koster over 33.000 kr., og hertil kommer jo så driftsudgifterne. Jeg håber, at den højtærede socialminister vil se sig i stand til at afkræfte rygten, især da også Vestjylland efter det nye forslag gennem statsskatterne skal bidrage til fuld refusion af ejendomsudgifterne. Jeg kan med logisk ret spørge: burde der ikke indføres en maksimumsgrænse for de beløb, en institutionsplads må koste? Jeg opkaster hermed spørgsmålet. I min kommune klarer vi udgifterne med ca. $\frac{1}{3}$ af det fornævnte beløb, og børnene trives udmærket.

Mange andre ting kunne nævnes, som nok kunne give anledning til overvejelse, såsom hvad der har foranlediget den højtærede socialminister til at se bort fra revisionsudvalgets indstilling om, at såvel det pædagogiske nævn som det økonomiske nævn opretholdes. Ministeren afliver disse to. Rådet for børne- og ungdomsforsorg foreslås ganske vist i stedet for, men jeg vil gerne vide, om det er den højtærede ministers tanke helt at fjerne den kommunale folkevalgte islet fra alle centrale poster inden for forsgens øverste administration, eller om ministeren vil indvælge også kommunalfolk i det nye råd. De kommunale organisationer vil lytte opmærksomt til svaret.

Det har været min opgave at nævne nogle af de bestemmelser i lovforslaget, som administrativt og økonomisk har de største perspektiver. Herunder kan også henregnes ansættelse af dobbelt så mange konsulenter, og at der i henhold til § 94 sker en fordobling af rådighedssummen fra 25.000 kr. til 50.000 kr. pr. bestående børne- og ungdomshjem til forbedringer af hjemmenes pladsforhold og standard, ligesom rådighedssummen kan anvendes til udstyr af nye hjem.

Jeg har grund til at formode, at lovforslaget er udformet under hensyn til, hvad man i direktoratet for børne- og ungdomsforsorg har ment skulle kunne give de bedste arbejdsmuligheder og resultater, medens man i mindre grad har forsøgt at uddrage den økonomiske konsekvens. Jeg finder derfor anledning til at nævne lovforslagets beløbsramme. Ifølge lovforslagets bemærk-

[Vestergaard Poulsen.]

ninger beløber det offentliges driftsudgifter til børne- og ungdomsforsorgen sig for finansåret 1962-63 til 117½ mill. kr. for staten og 67½ mill. kr. for kommunerne. For næste finansår beløber ifølge finanslovsforlaget statens udgifter sig alene til 144½ mill. kr. De forbedringer, som lovforslaget anviser, er, efterhånden som de bliver virksomme, beregnet til at ville medføre en årlig merudgift på ca. 6,6 mill. kr., hvoraf kommunerne skal udrede ca. 1,3 mill. kr. Således siges der i lovforslagets bemærkninger, men når man læser en artikel i fagbladet Børnesagspædagogen af den 15. ds., er det helt andre beløb, man dér forestiller sig. Jeg beder formanden om tilladelse til et citat. Bladet skriver:

„Rundt regnet vil lovforslagets gennemførelse vel fordoble samfundets udgift til den samlede børne- og ungdomsforsorg, om det, når det engang er blevet lov, skal efterleves både ud fra bogstav og ånd. Vi forstår derfor ikke rigtigt den økonomiske beregning, som forslaget slutter med, og hvoraf det fremgår, at efterhånden som fordringerne i forslaget bliver virksomme, vil de medføre en udgiftsstigning på ca. 6,6 mill. kr., hvoraf staten betaler 5,3 mill. kr. og kommunerne ca. 1,3 mill. kr.

Hvem skal da f. eks. betale en tredobling af medarbejderstaben ved den værnende børneforsorg, hvilket vil kræve en merudgift på ca. 50 mill. kr.? Hvem skal betale udbygningen af den værnende børneforsorgs institutioner, hvortil de første 200 mill. kr. — ganske vist succesivt — vel ikke forslår, om den støtte- og behandlingstanke, som forslaget lægger op til, skal gøres effektiv?

Hvem skal betale udgifterne til uddannelsesskoler? Hvem skal betale etableringen af det påtænkte familiearbejde? Hvem skal betale den sagkyndige stab, der fra institutionerne og i kommunerne skal udføre dette arbejde?

Og hertil kommer så udbygningen af hele den forebyggende forsorg, de såkaldte daginstitutioner.“

Jeg vil gerne slutte med at sige, at hele dette store og vigtige område har min og mit partis allerstørste interesse, thi for hvert barn, der bevares, og for hver ung,

der vindes tilbage for samfundet, er der vundet noget af en sådan størrelsesorden, at en ganske særlig værdimåler må anvendes. Målene kan være de samme, men vejene kan være forskellige. Til at finde de bedste veje og nå de bedste resultater under samtidig afvejning af, hvad der økonomisk, medmenneskeligt og praktisk vil være det bedste, tilsiger jeg min gruppes saglige og positive støtte.

Grethe Philip: Siden socialreformen i 1933 er der foregået et skred i hele vor børneforsorg, der særlig har taget fart i den sidste halve snes år. Det er vel ikke for meget sagt, at vi på væsentlige punkter har fået en helt anden indstilling til spørgsmålet om, hvorledes vi bedst kan løse børneforsorgens mange problemer. Hertil kommer yderligere, at ændringer i samfundsstrukturen, herunder ikke mindst kvindernes større deltagelse i erhvervslivet uden for hjemmet, har skabt nye behov for plejehjem og pædagogisk omsorg for børn uden for deres egne hjem. Det er vel karakteristisk for hele udviklingen inden for børneforsorgen, at vi stadig mere fjerner os fra det kontrollerende og straffende og søger at gå over til mere positive former for foranstaltninger såsom rådgivning, økonomisk og praktisk støtte og uddannelse.

Det foreliggende lovforslag er præget af en fortsættelse og videre udbygning af hele denne positive indstilling og er dermed godt i pagt med de nye tanker inden for det sociale og pædagogiske område. Der er for mig ingen tvivl om, at ...

Formanden: Jeg henstiller, at samtaler i salen føres mere sagte.

Grethe Philip: Der er for mig ingen tvivl om, at vi er inde på den rigtige vej. Lovforslaget åbner på mange måder nye muligheder for børneforsorgen, og jeg kan i princippet give den positive, støttende linje min tilslutning. Spørgsmålet er så blot, om den højtærede socialminister ikke næsten er gået lidt for hurtigt til værks, og om børneværnene vil have rimelige chancer for at udfylde de nye sko, socialministeren har stillet frem til dem.

Jeg tænker her i første række på reglerne om tilsyn og familierådgivning. Vi opererer

[Grethe Philip.]

i øjeblikket på papiret med en almindelig tilsynsordning, der omfatter bestemte grupper af børn. Jeg tror, at alle, der har læst socialforskningsinstitutets redegørelse for de nylig foretagne undersøgelser over børneværnenes tilsynspraksis, vil have fået et meget stærkt indtryk af, at den nuværende ordning med tilsynet er uholdbar. Den fungerer simpelt hen overhovedet ikke i et antal kommuner omfattende en tredjedel af alle husstande, og instruktionen af de tilsynsførende synes ofte at være særdeles mangelfuld. Vi læser da også i pressen tilbagevendende om grelle tilfælde af vanrøgt af børn, som der ikke i tide er skredet ind over for. Noget må altså gøres, men hvad?

I lovforslaget er man gået radikalt til værks ved helt at afskaffe tilsynet med børn født uden for ægteskab og med børn, til hvis forsørgelse der udbetales bidrag gennem det offentlige. I stedet vil man give de pågældende familier tilbud om rådgivning og støtte. Kredsen af børn, der i dag ifølge loven er undergivet tilsyn, er næppe den rigtige, og vi ved, at adskillige ugifte mødre har følt tilsynet som en tort og en forsmædelse, i det mindste som en utidig indblanding; men alligevel er det måske vel tidligt med et pennestrøg at slette det hele. Tilsynet er dog, som det er sagt, børneværnets fremskudte øjne og kan som sådan give en vis sikkerhed, vel at mærke når det udøves. Jeg kan ikke helt frigøre mig for den tanke, at vi burde vente med at tage bestemmelse om en eventuel ophævelse af tilsynet, indtil der foreligger resultater fra de igangværende undersøgelser i socialforskningsinstituttet om, hvilke børn der må anses for særlig truede. Det er mit indtryk, at denne opfattelse deles af adskillige, der i det daglige arbejder på dette felt. Det var i denne forbindelse måske også værd at overveje, om der ikke er behov for en særlig støtte og måske et særligt tilsyn, eventuelt obligatorisk, til de ganske unge forældre, der ofte står alt for umodne og uvidende til på forsvarlig vis at kunne tage vare på deres børn.

Som en nydannelse, der vel også i nogen grad er tænkt som en erstatning for tilsynet, indføres en bestemmelse om, at alle kommuner skal indføre familierådgivning

i tilslutning til børne- og ungdomsværnets virksomhed. Familierådgivning er et moderne begreb, der ikke står skarpt afgrænset, men kan dække over meget forskelligt. Det er derfor naturligt at bede den højtærede socialminister sige os lidt om, hvad ordet familierådgivning står for i lovforslaget. Jeg er for så vidt positivt indstillet over for en rådgivning, der sigter bredere mod hele barnets situation under hensyntagen til, at barnet indgår som led i en familie. Vi har sikkert hidtil været alt for tilbøjelige til at løse de enkelte konflikter isoleret uden sammenhæng med barnets relation til og afhængighed af dets familie.

Rådgivning er imidlertid et vanskeligt gebet, når det går ud over det rent oplysende. Erfaringerne fra mødrehjælpen viser da også, at familierådgivning nok kan være resultatrig, men tillige er et tungt, kostbart og langvarigt arbejde, således som det dér er lagt til rette, og familierådgivning kan også, har man indtryk af, være direkte skadelig, hvis den udøves på forkert måde af folk, der ikke er sagkyndige. Jeg spørger derfor: hvilke opgaver skal familierådgivningen have? Er det tanken, at familierådgivningen, således som der i høj grad kunne være brug for det, skal virke koordinerende mellem de forskellige sociale institutioner og ved foranstaltninger, der sættes ind fra forskelligt hold? Jeg tænker f.eks. på den hjælp, der ydes af mødrehjælpen, af børneværnene, af de forskellige hjem for svangre kvinder, børnehjem o.s.v. Skal familierådgivningen eventuelt også være en almindelig medmenneskelig rådgivning, hvad man så vil forstå ved det, og har man eventuelt desuden gjort sig tanker om, at der også gennem familierådgivningen skal udøves et dyberegående case work, således som vi hører om det fra USA? Hvem skal tage sig af denne familierådgivning? Skal det være socialrådgivere, der udøver den, og i så fald: hvordan får vi nok af dem — vi ved, at der i forvejen er meget stor mangel på socialrådgivere — eller skal rådgiverne være folkevalgte børneværnsmedlemmer, og hvorledes får vi dem da instrueret til dette arbejde?

I Århus har man haft særdeles gode erfaringer fra udsendelse af husholdningsuddannede hjemmekonsulenter, der giver prak-

[Grethe Philip.]

tisk vejledning i truede hjem; men en del af succesen for dette arbejde beror nok på, at der har været holdt ugentlige konferencer bl. a. med sociallægen. Hvis man ville lade kommunerne forsøgsvis gå i gang med familierådgivning, kunne man bedre lade disse spørgsmål stå åbne, men jeg synes, sagen stiller sig anderledes, når man som i lovforslaget gør det obligatorisk for kommunen at indføre familierådgivning. Skal dette tages efter bogstaven, må vi nøje vide, hvad det er, vi pålægger kommunerne, og om de kan leve op til det.

Hermed er jeg nået til det vigtige spørgsmål, om kommunerne kan klare de nye opgaver, der nu lægges hen til dem. Der skal megen instruktion til, og jeg tror, der vil blive brug for adskillige kursus for børneværnerne. I virkeligheden skal mange af børneværnsmedlemmerne vel igennem en hel omskolingsproces, og det må vi hjælpe med til. Vi må vel også gøre os klart, at adskillige af disse problemer, bl. a. vedrørende familierådgivningen, nok vil være lettere at gennemføre i de større kommuner. Dette lovforslag vil derfor yderligere være et argument for en kommunal administration inden for større kommunale enheder. Den lokale interesse ude omkring ikke alene hos børneværnerne, men også ude i den lokale befolkning, vil blive afgørende for, om mange af de nye lovbestemmelser skal få de ønskede virkninger og virkelig træde i kraft i praksis. Derfor vil der også være behov for megen almindelig bred oplysning gennem artikler i pressen, gennem foredrag i radio og fjernsyn og rundt om i foreningerne, herunder også i kvindeforeningerne. Kun derigennem vil der blive mulighed for at vinde forståelse for, at det ikke er nogen skam at modtage støtte fra børneværnerne, men at børneværnerne er en institution, man får bistand fra ligesom fra læger, lærere og skolepsykologer.

Om de enkelte dele i lovforslaget i øvrigt skal jeg her blot komme med nogle få bemærkninger, idet jeg regner med, at vi får en nøjere gennemgang i udvalget.

I lovforslaget lægges der op til, at man i højere grad end hidtil vil søge over mod anbringelse af børn i private familier og

dagpleje. Det er vel i og for sig en gammel indstilling, at det ville være ønskeligt i højere grad at anbringe børnene ude i private hjem; jeg har blot indtryk af, at man hidtil har haft meget svært ved at få det til at slå igennem i praksis. Jeg tror, udviklingen fører til, at vi må tage hele dette spørgsmål op igen til grundig drøftelse. Der påhviler det offentlige et meget stort ansvar, når det medvirker til anbringelse af børn ude i private hjem, og jeg lægger stor vægt på, at der leves op til dette ansvar. Men jeg tror også, det vil blive absolut nødvendigt at inddrage flere private familier i børnefororgsarbejdet. Pædagogisk set vil det i mange tilfælde være en bedre ordening, men hertil kommer, at institutionsomsorgen fremover vil blive overordentlig kostbar med de jo i øvrigt meget forståelige krav om arbejdstid og lønforhold, der stilles af personalet.

For dagplejeinstitutionernes vedkommende har vi også set af den nylig afgivne betænkning fra børne- og ungdomsfororgens pædagogiske nævn, at der forventes en voldsom stigning i behovet. En del af dette behov måtte kunne tilgodeses gennem dagpleje i private hjem, men det er jo muligt, at man har størst muligheder for at komme igennem med dagpleje for de ganske små børn.

Endnu et enkelt spørgsmål af mere principiel art til socialministeren. Ville det ikke være rimeligt at overveje, om man under en eller anden form kunne give forældrene adgang til juridisk støtte til retshjælp i tilfælde, hvor en sag forelægges landsnævnet for børne- og ungdomsfororgen til afgørelse? Det ville være analogt med behandlingen af sager for de almindelige domstole.

Dette lovforslag er udtryk for et ønske, der deles i vide kredse om at skabe en mere positiv atmosfære om hele vor børnefororg med større muligheder for at hjælpe de unge effektivt. Jeg har ikke mindst med stor glæde konstateret, at lovforslaget på forskellig måde, bl. a. ved ændrede tilskudsregler, betyder en større offentlig støtte til drift af de forebyggende børneinstitutioner såsom børnehaver m. v. Men vi må gøre os klart, at de forhold, vi byder personalet ude på institutionerne, de krav, vi stiller om deres uddannelse, og de arbejds- og lønforhold, vi tilbyder, er en stærkt med-

[Grethe Philip.]

virkende faktor til tonen og ånden i det daglige arbejde. Ikke mindst ude i børne- og ungdomshjemmene ligger der store og vanskelige opgaver. Samfundet skal gennem disse hjem hjælpe børn, der på den ene eller den anden måde har fået en vanskelig start i livet, til at udvikle sig til harmoniske mennesker og til arbejdsdygtige samfundsborgere med muligheder for udnyttelse af evner og anlæg. Vi har blandt vore børneforsorgsmedarbejdere en stab af folk, der går op i deres arbejde med særlig ildhu. Det gælder til syvende og sidst for os om at tilrettelægge vor lovgivning således, at der gives dem gode muligheder for at udføre dette sociale og pædagogiske arbejde blandt vore børn og unge.

Med disse ord kan jeg give lovforslaget mit partis tilsagn om en velvillig behandling.

Vivike: Jeg vil gerne takke den højtærede minister for det foreliggende lovforslag. Socialistisk folkeparti mener, at det er et anbefalelsesværdigt lovforslag, som betegner et fremskridt.

Vor viden om børn og unge er i de senere år vokset enormt. Vi ved langt mere om disse problemer end før hen og står altså på en mere fast grund, og vi er i langt højere grad klar over, hvad der skal gøres. Men vi lever også i en tid, hvor børn og unge har større muligheder for at komme i vanskeligheder, og alle kan vist være enige om, at jo tidligere hjælpen sættes ind, jo større er chancen for, at flere kan reddes fra en trist fremtid og få bedre dage og et rigere liv.

Skal vi betragte forholdet ud fra en økonomisk synsvinkel, kan vi vist også være enige om, at det er ikke alene bedre, men også billigere at forebygge end at helbrede. En plads i en børneinstitution er betydelig billigere end en plads på et sygehus eller i et fængsel. De penge, samfundet investerer i forebyggende børne- og ungdomsforsorg, er penge, som vi senere hen vil spare mængdefold, og sparer vi på investeringerne i det forebyggende arbejde, kommer vi til at betale mange gange mere senere hen. Ved lovforslagets gennemførelse og lovens realisering vil vi skåne mange for at komme til at leve et forspildt liv. Det, det drejer sig om, er ikke alene at få vedtaget loven, men

også at få den realiseret. Når man ser på det budget, der er stillet op i bemærkningerne til lovforslaget, og som forudsiger, at en gennemførelse af lovforslaget vil betyde udgifter på 6.615.000 kr., kan jeg ikke frigøre mig for det indtryk, at dette tal står i en meget dårlig relation til virkeligheden. Uanset de store fremskridt, som er sket i de senere år i det forebyggende børne- og ungdomsarbejde, er det jo en kendsgerning, at vi mangler meget for at kunne gøre arbejdet tilfredsstillende.

Vi mangler institutioner. Jeg er glad for, at § 2 i lovforslaget siger, at børne- og ungdomsværnene skal sikre, at der er institutioner, altså vuggestuer og børnehaver, i fornødent omfang.

Jeg er mindre glad for det, lovforslaget indeholder om at give adgang til dagpleje. Det vil altså sige, at børn, som hører hjemme på vuggestuer eller i børnehaver, kan anbringes i privat pleje. Dette er vi i socialistisk folkeparti noget betænkelige ved, og denne betænkelighed vil ikke kunne fjernes, hvis ikke vi kan få en temmelig vandtæt sikkerhed for, at dette system med anbringelse i dagpleje ikke vil betyde, at der bygges færre børneinstitutioner, dagplejeinstitutioner. Vi er nervøse for, at dagpleje, anbringelse i private hjem, vil betyde en sovepude med hensyn til udbygning af disse institutioner.

Børn med særlige vanskeligheder, tilpavningsvanskeligheder, eller hvad det kan være, der i dag bliver sendt til skolepsykolog, som indstiller dem til en psykiatrisk undersøgelse, må i mange tilfælde gå og vente fra halvandet til to år, inden de kan få denne undersøgelse, og hvis den resulterer i, at de skal anbringes i en institution, et børne- eller ungdomshjem, så kan der igen gå meget lang tid, inden der er plads til dem dér. Alt mens tiden går — og her er der tale om år — bliver barnet dårligere og dårligere; opholdet på institutionen vil altså få en længere varighed, og i nogle tilfælde vil barnet ikke kunne reddes. Dette bl. a. på grund af pladsmangel.

Jeg var nok ikke enig med det ærede medlem hr. Søren Andersen om alle de anmærkninger, han havde til lovforslaget, men jeg er enig med ham om, at privat anbringelse af børn, som vi i dag prøver at anbringe på børne- og ungdomshjem eller be-

[Vivike.]

handlingshjem, er en vej, der bør forsøges. Den har været praktiseret i mange år i Sverige, der jo har tradition for dette, og derovre er det sådan, at samfundet betaler til en familie, der har et sådant barn, det samme, som det vil koste at have barnet i en institution. Jeg tror, det er noget, der skal prøves, hvilket jo imidlertid ikke betyder, at vi kan undgå at udvide byggeriet af institutioner, altså behandlingshjem o. s. v. Det er givet, at det vil koste nogle penge, og vi må henstille til den højtærede boligminister, at han vil vise velvilje, fordi byggestrøktionerne må lempes på dette område.

Det er imidlertid ikke alene et spørgsmål om pladsmangel, når vi har disse lange ventetider. Det er også i meget stærk grad et spørgsmål om mangel på kvalificeret arbejdskraft. Der skal uddannes mange børne- og ungdomsforsorgsmedarbejdere. Dels må der uddannes mange flere, end vi har, dels må deres ansættelses- og aflønningsvilkår forbedres.

I det store og hele er vi altså glade for lovforslaget. Intet i denne verden er fuldkomment, og det mener vi heller ikke lovforslaget er.

Vi kunne tænke os, at man uden for de større byer gik over til at have fælleskommunale børne- og ungdomsværn, ud fra den betragtning, at et børne- og ungdomsværn i en lille landkommune ikke får lejlighed til at høste ret mange erfaringer.

Endelig ville vi mene, det var praktisk, hvis chefen for direktoratet får direkte referat til ministeren. I øjeblikket er det sådan, at direktoratet indberetter til ministeriet, hvor den samme sag igen gås igennem, altså får en dobbelt behandling, hvilket selvfølgelig forsinker sagen, bortset fra at det koster en del unødigt arbejdskraft.

Vi er ikke helt sikker på, at det er rigtigt, at det pædagogiske og det økonomiske nævn bliver sammenlagt.

Hvad angår kapitel 3, der omhandler spørgsmålet familierådgivning, har vi ikke noget imod ordet familierådgivning, men vi vil prøve på, om ikke vi kan få det til at indeholde noget mere end familierådgivning, nemlig også familiebehandling.

På samme måde er der visse andre punkter, som vi gerne vil have ændret lidt ved, men jeg går ud fra, at forslaget kommer i

udvalg, og dér skal vi så prøve på at arbejde for i loven at få gennemført nogle ændringer, som vi mener vil være gavnlige.

Socialistisk folkeparti er altså positivt indstillet over for et medarbejde og en gennemførelse af lovforslaget og for en realisering af loven.

Birthe Wetlesen: Den fuldstændig omskrevne lov om børne- og ungdomsforsorg, vi behandler i dag, er et resultat af et grundigt forarbejde af revisionsudvalget af 1961. Vi har fået en meget læseværdig betænkning, og så vidt jeg kan se, har den højtærede socialminister i meget høj grad fulgt retningslinjerne i denne betænkning.

Vi har jo haft børneforsorgslove i meget lang tid og regelmæssigt revideret dem i forsøg på at følge med i den sociale udvikling. Det nye lovforslag er noget forkortet i forhold til den gældende lov. Man kan læse mellem linjerne, at den højtærede minister er glad for, at paragrafantallet er sat ned fra 134 til 115 og sideantallet fra 34 til 18. Er det ikke gået ud over lovens klarhed, kan vi kun lykønske ministeren med forkortelsen og ønske, at eksemplet vil smitte.

Jeg skal her ved første behandling ikke gå i enkeltheder vedrørende de forskellige paragraffer, men komme med nogle principielle betragtninger og kort omtale nogle af de nye ting i lovforslaget.

Efter min mening er børne- og ungdomsforsorgen et meget vigtigt område i vor sociale lovgivning. Det er den næste generation, vi her arbejder med, og alle gode kræfter må mobiliseres, så at børnene og de unge ikke snubler i starten, og hvis de snubler, må de hjælpes på en så god og positiv måde, at de bevares for samfundet. Det er sandelig store krav, der stilles til de institutioner og mennesker, der går ind i børne- og ungdomsforsorgsarbejdet.

Det forekommer mig at være et betydningsfuldt træk i dette lovforslag, at det pligtige tilsyn indskrænkes noget, og at man i højere grad benytter sig af frivillighedens og tilbuddets vej. Her tænker jeg bl. a. på tilsynet med børn født uden for ægteskab. Jeg ved, at de hidtidige bestemmelser om dette tilsyn har været følt som en uretfærdig diskriminering af den ugifte moder. Den ugifte moder, der beholder sit barn og skaber et hjem for det, er der i høj grad grund til

[Birthe Wetlesen.]

at have respekt for, og det synes ikke rimeligt at opretholde særlige tilsynsregler for hende, så jeg hilser med tilfredshed det frivillighedens princip, der er nedlagt i den nye lov. Herunder tænker jeg også på familierådgivningen, der er tænkt som et tilbud til, om jeg kan kalde dem sådan, de svage familier i samfundet. Selv om det i lovforslaget er meget løst formuleret — det er jo op til de enkelte kommuner at tilrettelægge en sådan ordning efter deres specielle behov — kan man forhåbentlig i nogen grad udnytte allerede bestående sociale foranstaltninger. Det ærede medlem fru Grethe Philip var inde på det samme problem og bad den højtærede socialminister om en nærmere forklaring på, hvad ministeren har tænkt sig med familierådgivningen, og dette spørgsmål kan jeg ganske slutte mig til.

Den forventede udgift til familierådgivningen bliver 1 mill. kr. årligt. Det må man vist kalde sandsynlighedsregning, det kan vist lige så godt blive ½ mill. kr. mere som ½ mill. kr. mindre. Det er vel i det hele taget et spørgsmål, om de foreslåede ændringer i loven kun vil medføre en stigning i de årlige udgifter på 6,6 mill. kr.; man kan have sine tvivl om det. En række udgiftsposter er kun skønsmæssigt anslået, og hertil kommer udgifterne til forskelligt institutionsbyggeri, som er holdt uden for beløbsrammen. Det bliver sikkert dyrt. Offentligt byggeri, som staten betaler, har jo en tendens til at blive lidt for imponerende.

I denne forbindelse kan jeg ikke lade være med at komme ind på en anden nyskabelse i loven, en nyskabelse, som forhåbentlig vil virke lettende på institutionsbyggeriet. Man tilsigter at udbygge ordningen ved at anbringe børn i vuggestue- og børnehaveralderen i private hjem, idet man her mener at have en reserve i hjem med hjemmegående husmødre. Her tænker man i første række på de husmødre, der har en forudgående uddannelse enten som barneplejersker eller børnehavelærere, men det udelukker forhåbentlig ikke den ganske

almindelige hjemmekone, der mener at have tid og kræfter til at passe et ekstra barn ved siden af sine egne børn. Det er jo ikke sikkert, at man behøver at have eksamensbevis for at have den rette pædagogiske indstilling.

Jeg er også glad for, at ordningen med de folkevalgte børneværnsrepræsentanter bibeholdes, og ser ikke gerne denne ordning beskåret. Det må være rigtigt, at det er kommunalbestyrelserne som sådanne, der har ansvaret for børneforsorgsarbejdet. Jeg er ligesom det ærede medlem hr. Vestergaard Poulsen lidt betænkelig ved, at man slet ikke kan se de kommunale myndigheders indflydelse i landsnævnet for børne- og ungdomsforsorgen. I det hele taget er den nye opbygning af administrationen vel ikke bare plusser; men jeg går ud fra, at udvalget vil tage sig af disse spørgsmål.

Jeg kan på mit partis vegne tilsige en villig indstilling til lovforslaget om børne- og ungdomsforsorg; men vi må naturligvis afvente resultatet af den kommende udvalgsbehandling, før vi kan tage endelig stilling til lovforslaget.

Socialministeren (Bundvad): Det er med meget stor glæde, jeg takker samtlige ordførere for deres principielle tilslutning til lovforslaget. Jeg er naturligvis opmærksom på de kritiske bemærkninger, der er fremkommet, og er klar over, at der er en hel del problemer, som man ønsker behandlet i udvalget. Jeg skal på forhånd give tilsagn om en grundig udvalgsbehandling af lovforslaget. Men det, der glæder mig, er, at folketinget, om jeg så må sige, bakker den nye linje i børne- og ungdomsforsorgen op, denne omlægning fra pligt og tvang til tilbud, til vejledning, til råd, til undervisning, til behandling, som karakteriserer den nye tids børne- og ungdomsforsorg, som længe har været under udvikling, men som vi ikke har haft udtrykt i lovparagraffer før nu. Det er i høj grad tilfredsstillende — jeg tror også for den store stab af medarbejdere, vi har inden for børne- og ungdomsforsorgen —

[Socialministeren.]

at konstatere, at folketinget stiller sig så positivt over for deres arbejde. Og jeg vil da også gerne, som det ærede medlem hr. Vestergaard Poulsen gjorde det, herfra rette en varm tak til de folk, der ude omkring arbejder med vore børne- og ungdomsproblemer. Det er meget ofte vanskelige opgaver for dem, men de går ind til det som en kær livsopgave.

Det siger sig selv, at jeg ikke her i eftermiddag vil kunne komme ind på alle de enkeltheder, som de ærede ordførere har nævnt, men jeg vil gerne have lov til at gøre nogle bemærkninger om noget af det.

Flere ærede medlemmer har talt om den pædagogisk-psykologiske konsulent, som er sat ind i de egentlige fjernelsessager, altså sammen med dommeren, som varetager de juridiske forpligtelser og har ansvaret for, at det, der foregår, er rigtigt. Efterhånden som man må konstatere, at de tilfælde, man stilles over for ved de direkte fjernelser imod forældrenes vilje, måske i høj grad er præget af pædagogisk-psykologiske vanskeligheder, har vi ment det rigtigt, at disse synspunkter kommer til orde, når den vanskelige afgørelse skal træffes. Det betyder naturligvis ikke, at sagkundskaben ikke kan komme med på et tidligere tidspunkt i sagens behandling. Jeg har den opfattelse, at det i almindelighed må være børneværnets sag med bistand fra børneværnskonsulenterne at udnytte sagkundskaben i alle faser af børneværnets arbejde, hvor der er behov for det, således at det ikke er en efterfølgende ting, som jeg forstod der var ængstelse for, men at man i vanskelige sager kan tage denne sagkundskab ind i billedet, høre den og spørge den til råds.

Et andet spørgsmål, som er draget frem her, er forslaget om, at de kommunale børne- og ungdomsværn nu får en økonomisk selvstændighed, som de ikke har haft tidligere, i hvert fald ikke i samme udstrækning, i forhold til det sociale udvalg. Jeg vil gerne sige, at allerede efter den nugældende lov har børneværnsudvalget nogle beføjelser til at afholde udgifter til børns anbringelse, forsorg uden for hjemmet o. s. v. — en hel række tilfælde. Det har nemlig vist sig, at hvis udvalgene, om jeg så må sige, har indstillingsret til det sociale udvalg, kan det medføre, at man forskertser

en lejlighed til at kunne hjælpe i den givne situation. Derfor skal man ikke opfatte forholdet som en kontrast mellem socialudvalget på den ene side og børne- og ungdomsværnet på den anden side, men som en hjælp, og det er det, vi tilstræber her. Det er folkevalgte organer, der er tale om, og det sociale udvalgs formand er med i det pågældende værn, således at man kan få det tilstrækkelige samarbejde om de opgaver, der foreligger. Det, at vi gerne vil have afgørelserne lagt i selve værnet, er netop en bestræbelse for støtte til den familiepoltiske linje.

Om det spørgsmål, som flere har rejst: familierådgivning kontra tilsyn, vil jeg gerne først sige, at det glæder mig, at alle ærede medlemmer har givet tilslutning til den ændring af plejetilsynet, som vi foreslår. Jeg er opmærksom på det ærede medlem fru Grethe Philips betænkelighed, idet det ærede medlem mener, det er for tidligt; men jeg synes, man må konstatere for det første, at den undersøgelse, som socialforskningsinstituttet har lavet, viser os, at vi troede, vi havde et system, men det havde vi ikke, og at det i en række af de tilfælde, hvor det tilsyneladende virkede, ikke virkede. Det er det ene. Det andet er, at tilsynet, det tvungne, det obligatoriske tilsyn, i høj grad har en diskriminerende virkning over for enlige mødre, der må have deres bidrag forskudsvis udbetalt af det offentlige. Vi har efter min mening alt for længe set igennem fingre med, at en mor får pålagt et pligtigt tilsyn for sit barn i 7 år, fordi manden, der er far til barnet, ikke betaler bidrag. Det er altså ikke moderens problem, der har været afgørende; hun kan være en strålende mor, passe sit barn i enhver henseende, men fordi faderen ikke kan betale eller ikke vil betale og det offentlige må stå i forskud, skal hun have et tilsyn. Sammenholder vi det med, at udviklingen stadig er gået i retning af, at det pligtige tilsyn afløses af hjælp, vejledning og støtte, har jeg ment, at vi skulle tage skridtet fuldt ud og ophæve tilsynet.

Så kan det ærede medlem fru Grethe Philip med rette spørge: er den familierådgivning, vi tænker os sat i stedet, tilstrækkelig, eller kan den udvikles hurtigt nok? Jeg må altså for det første konstatere, at det, vi havde, duede ikke, så ethvert lille fremskridt er et fremskridt, og for det andet må

[Socialministeren.]

jeg gøre opmærksom på — når man i diskussionerne stiller problemet op på den måde, at hvis vi ikke har psykologer, skolefolk eller socialrådgivere nok, kan man ikke lave en vejledning — at der findes overordentlig mange ganske almindelige mennesker i børneforsorgsarbejdet og ungdomsforsorgsarbejdet, som ud fra deres daglige erfaringer hos sig selv og hos andre kunne gå ind i et rådgivningsarbejde i de mindre komplicerede tilfælde. Det er, når alt kommer til alt, først når det rigtig brænder på i et hjem, først når vi står over for de vanskelige tilfælde, at vi skal tænke på den videregående saglige og specielle sagkundskab i rådgivningen. Der er altså en bred vifte her — lige fra det meget enkle tilfælde op til det allervanskeligste.

Hvad angår selve begrebet familierådgivning, er det skabt ud fra den fornemmelse, at vi ofte er kommet bagefter i opgaven, fordi vi først går ind i behandlingen, når ulykken er sket. Det er meget ofte ikke barnets eget problem, der er afgørende, men barnets baggrund; det er familien og familiens situation, der kan være afgørende for, hvordan barnet har det, og for, om man må gøre det ene eller det andet. Derfor må man i højere grad se på helhedsbilledet, og derfor har vi brugt vendingen familierådgivning. Begrebet som sådant kan imidlertid, når man nu er studset over det, drøftes i udvalget, men selve grundbetragtningen, at vi må anlægge en helhedsbetragtning for barnets situation og dets baggrund, må jeg fastholde.

Det ærede medlem fru Grethe Philip spurgte, om vi havde nogle erfaringer med rådgivning. Det har vi. Der er kommuner, som har praktiseret rådgivningsarbejdet i længere tid og med gode resultater, og jeg kan selv herfra kun anbefale, at andre kommuner lærer deraf og tager opgaven op.

Det ærede medlem fru Astrid Skjoldbo var inde på straffereglementet. Jeg vil ikke gerne lade dette spørgsmål stå uomtalt hen, fordi det er den slags, der optager offentligheden meget. Jeg skal sige om det, at allerede efter de gældende regler er det forbudt at anvende spanskkrør over for elever i børne- og ungdomshjemmene, medens der er mulighed for at anvende en lussing som straf. Det pædagogiske nævn har til social-

ministeriet indstillet forslag om nye regler, som vi ser på, men jeg har ligesom stoppet sagen lidt, fordi undervisningsministeren har nedsat et udvalg, der ser på spørgsmålet om revselse i kommuneskolen, og det ville være rart, om vi kunne få, om jeg så må sige, en enig afvikling af dette spørgsmål.

Så har indlæggene ellers i høj grad drejet sig om spørgsmålet dagpleje og om tilsvarende anbringelse af plejebørnene. Herom vil jeg gerne sige, at vi har ikke nogen chance for i en overskuelig tid at kunne dække behovet ved nybyggeri. Det ærede medlem hr. Søren Andersen nævnte tallene, og jeg kunne godt tænke mig at gentage dem: vi skal indrette 20.000 nye børnehavpladser hvert år i de kommende 10 år for at dække behovet. Jeg kan sige, at den betænkning, hvori dette står, har givet mig anledning til at gå til regeringens anlægsudvalg med anmodning om at få kvotaen for byggeri forhøjet, og jeg vil håbe, det vil lykkes; men at komme helt derop, hvor vi skulle komme for at dække behovet, tvivler jeg på lykkes i første omgang.

Der kommer så ind i billedet, om vi har andre veje til at hjælpe de erhvervsarbejdende mødre, som nødvendigvis må have et sted til deres børn, og dér kan man jo ikke lade være som en løsning at se på nabokonen, der måske godt kunne have et lille barn til ved siden af sine egne.

Endvidere er der plejehjemmene. Jeg vil gerne sige — og det kan lyde kættersk — at jeg har den opfattelse, at et godt plejehjem, et godt familiemiljø — eventuelt sammen med andre børn — står fuldt på højde med og måske over en institutionsanbringelse. Det er en vej, svenskerne er gået i højere grad end vi. Jeg har nogle tal her fra 1960. Danmark havde anbragt i private plejehjem 2.711 børn, svenskerne havde 14.658 børn. Jeg har ved en tidligere lejlighed haft mulighed for at spørge social-eksperter fra Sverige om, hvordan det går, og de er tilfredse med udviklingen og vil gå videre ad den vej, idet de naturligvis føjer til, at der må føres et passende tilsyn med de pågældende hjem. Jeg vil da også tro, at hvis vi kan gå den vej, at vi i forbindelse med forskellige hjem, hvor børn er anbragt under offentlig forsorg, i en vis kreds derudenom kunne finde hjem, som ville være plejehjem, men under centralens tilsyn og

[Socialministeren.]

støtte, ville vi kunne nå ganske gode resultater. Det er ikke et enten-eller, det er et både-og; vi skal bygge og bygge og bygge, og så skal vi tage de muligheder, vi har ad den anden vej.

Jeg skal så sige noget om økonomien, fordi det er blevet nævnt med henvisning til et citat fra børnepædagogernes blad, tror jeg det var. De tal, vi har opgivet for udgifterne, mellem 6 og 7 mill. kr., vedrører direkte udbygning, administration og omlægning efter dette lovforslag, men det vedrører naturligvis ikke hele den udvikling, der er i gang allerede nu inden for børne- og ungdomsforsorgen med forbedring af hjemmene, med udbygning og uddynding af dem, med en standardløftning med hensyn til plejepersonale, undervisningspersonale o.s.v. o.s.v. Driften koster nu 185 mill. kr. om året, og vi skal bygge meget nyt og forbedre meget i den kommende tid; vi skal også have pædagogiske omlægninger og måske have en del udgifter, men det kan man ikke sammenligne med, hvad administrationsudgifterne bliver efter dette forslag. Uanset om jeg var kommet med lovforslaget nu eller ej, ville der være kommet udgiftsstigninger inden for børne- og ungdomsforsorgen selv på basis af den gamle lov.

Det ærede medlem hr. Vestergaard Poulsen satte spørgsmålstegn ved, om det var rigtigt, at vi refunderede ejendomsudgifterne for henholdsvis nye og gamle hjem 100 pct., og mente, at det førte til dyrere byggeri. Det ligger nu engang sådan, at byggeriets pris kontrolleres, således at man ikke kunstigt kan skruer prisen op. Det ærede medlem nævnte i den forbindelse et særlig kostbart byggeri i København. Det er et byggeri på Dosseringen; det ligger på en overordentlig vanskelig grund og har overordentlig vanskelige byggemuligheder i forhold til nabobygningen, og det er det, der har bragt denne udgift særligt op, men det vil jeg gerne nærmere gøre rede for i udvalget, hvis det ærede medlem skulle ønske det.

Der blev spurgt, om det nu også er tilfredsstillende, når vi slår de to nævn sammen til ét. Principielt har de ærede medlemmer givet udtryk for, at det er man godt tilfreds med, for det er en forenkling, og det skal man jo tilstræbe alt det man kan,

samtidig med man sørger for, at de kommunale organisationer skal med — altså straks ønsker om udvidelser! Jeg synes, vi skulle se på sagen i udvalget, for det er nok et bedre sted at drøfte det; men man kan ikke forlange nedskæring af udvalg, kommissioner o.s.v. i samme åndedrag, som man siger: også de og de skal med.

Det spørgsmål om juridisk støtte ved behandling af appelsager, det ærede medlem fru Grethe Philip nævnte, vil jeg meget gerne se på, for det forekommer mig, at det lød ganske overordentlig fornuftigt og overbevisende, så det tager jeg med til overvejelse, inden vi går til udvalgs møde.

Når det ærede medlem hr. Vivike rejser spørgsmålet om, hvorvidt direktøren skal have direkte rapport til ministeren, rejser det ærede medlem dermed problemet omkring administrationen fremover. Det er min opfattelse, at når vi nu får en ny lov, skal vi gennemgå denne administration meget grundigt og prøve, om ikke vi kan komme væk fra nogle af alle de papirer, der, ja, undskyld jeg siger det ligeud, findes i det foretagende. Hvilke resultater det får, kan jeg ikke helt sige, men jeg tillader mig at minde om, at regeringen har et administrationsudvalg, der i øjeblikket foretager en undersøgelse og en gennemgang af socialministeriet, og derunder hører også spørgsmålet om børne- og ungdomsdirektoratets placering i forhold til ministeriet, og det må jeg naturligvis afvente.

Grethe Philip: Jeg takker den højtærede socialminister for svaret på mit spørgsmål om, hvad familierådgivningen skulle gå ud på. Jeg er, som jeg vist også nævnte allerede i mit første indlæg, ganske enig i, at vi i støtten for de truede børn bør anlægge et helhedssynspunkt, men jeg må indrømme, at det alligevel stadig står mig noget uklart, hvilket indhold denne nye rådgivning skal have, og det er mit indtryk, at man ude omkring i kommunerne også står noget usikkert over for dette problem og gerne ville vide noget mere om det. Det er vel noget, der kan afhjælpes ved udstedelse af cirkulærer, som formodentlig også kommer; på den anden side vil jeg dog sige, at cirkulærer jo kan være meget godt, men vi havde jo også cirkulærer vedrørende børnetilsynet, og vi har set, hvordan de

[*Grethe Philip.*]

blev læst og brugt — eller ikke brugt, må vi vel nærmere sige — så jeg tror, der må gøres betydelig mere. Det er ikke nok, at børneværnsmedlemmerne får et stykke papir at læse på; de må kaldes ind til nogle kursus, de må have lejlighed til at få disse spørgsmål drøftet igennem, og forhåbentlig får man dem givet en virkelig positiv indstilling over for disse ting, som jeg ligesom socialministeren finder meget vigtige.

Må jeg til sidst blot takke for socialministerens tilsagn om at ville se nærmere på spørgsmålet om eventuel juridisk bistand til forældrene i børneværnsager.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Astrid Skjoldbo: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af grundstigningsskylden [af Gottschalck-Hansen, Axel Kristensen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. VI) findes i tillæg A. sp. 613, fremsættelsen i tidenden sp. 1878).

Sagen sattes til forhandling.

Finansministeren (Poul Hansen): Regeringen deler den opfattelse, at der knytter sig urimelige virkninger — og virkninger, der opfattes som urimelige — til den nuværende lovgivning om grundstigningsskyld; den kan dog ikke af den grund anbefale det foreliggende forslag til folketingsbeslutning. Jeg skal vende tilbage til spørgsmålet om, hvad der efter regeringens opfattelse bør foretages, og jeg skal til indledning gøre nogle bemærkninger til det forslag, vi behandler i dag.

Det kan naturligvis ikke nægtes, at en

fuldstændig ophævelse af grundstigningsskylden er en radikal og effektiv måde til at bekæmpe de urimeligheder og skævheder, man mener at kunne påvise ved de nuværende regler om grundstigningsskyld. Det er imidlertid et spørgsmål, som bør nærmere undersøges, om der ikke ved den foreslåede fremgangsmåde opstår nye urimeligheder, ligesom holdbarheden af de argumenter, hvormed oppositionen begrunder sit forslag, også bør nærmere undersøges. Det kan der formodentlig blive lejlighed til under den udvalgsbehandling, som forslagsstillerne allerede har udtrykt ønske om, og jeg skal derfor kun rent foreløbigt og eksempelvis anføre følgende:

Det hævdes ganske vist af forslagsstillerne, at grundstigningsskylden ikke har indflydelse på salgsprisen for en ejendom, men at grundstigningsskylden må bæres af køberen som en ekstra byrde. Jeg skal ikke bestride, at det kan have forholdt sig sådan i mange tilfælde, navnlig hvor grundstigningsskylden har været af forholdsvis underordnet omfang. Men meget tyder på, at der nu ved ejendomshandler i stigende omfang tages hensyn til grundstigningsskylden, og dette betyder, at vi ved en ophævelse af den giver de nuværende ejere mulighed for ved salg at opnå en højere pris, end det ellers ville have været tilfældet.

Hvis de pågældende ejere i sin tid selv har fået kompensation for grundstigningsskylden ved købesummens fastsættelse og måske endda har opnået en regulering af vederlaget til sælgeren efter lovens § 64, kan en fuldstændig ophævelse føles som en uretfærdighed i forhold til de tidligere ejere. Der opstår altså ved gennemførelsen af dette forslag på denne måde en ny urimelighed.

Selv om provenuet af grundstigningsskylden målt med de samlede offentlige indtægter er af en beskedent størrelsesorden, er det dog så stort, at man ikke uden videre kan se bort fra det. Det vil både for staten og kommunerne være nødvendigt i tilfælde af en ophævelse af den nuværende grundstigningsskyld at skaffe sig erstatning gennem andre offentlige skatter eller afgifter, som vel i så fald må bæres også af dem, der i dag enten slet ikke betaler grundstigningsskyld eller kun betaler det i meget ringe omfang. Der vil altså for mange